

...hogy élni tudjunk
a természet adta
lehetőségekkel

A TÁJKARAKTER-RENDSZER JÖVŐKÉPE

Tájkarakter műhelytalálkozó
Agrárminisztérium
Budapest, 2021. június 10.

**Kincses Krisztina¹ – Konkoly-Gyuró Éva –
Csőzi Mónika**

krisztina.kincses@am.gov.hu

¹ Agrárminisztérium

Közreműködők: Boromisza Zsombor, Csorba Péter, Hamar József,
Jombach Sándor, Podmaniczky László, Vaszócsik Vilja

tájkarakter

a természet arcai

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

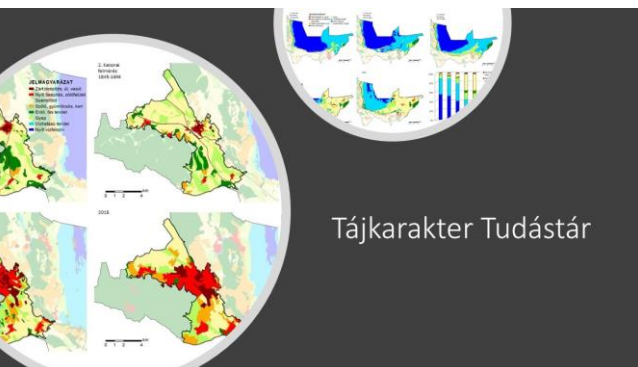
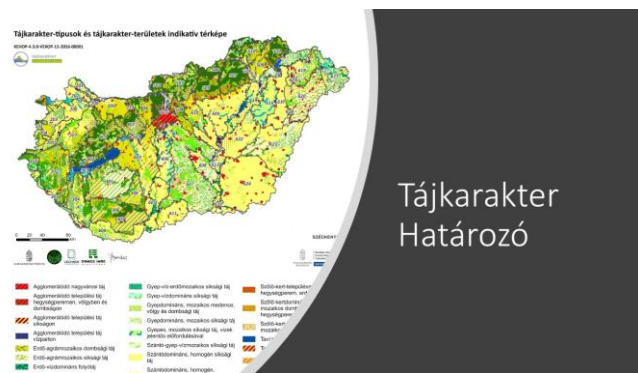

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

KUTATÁSI EREDMÉNYEK HASZNOSÍTÁSÁNAK ÖSSZEFOGLALÁSA

A természetvédelem országos programja.

tájkarakter

a természet arcai

1. A kutatás adaptálható eredményei
2. A tájkarakter kutatás során beérkezett visszajelzések összegzése
3. A tájkarakter rendszer alkalmazásának víziója
4. Tájmonitoring javaslat
5. A tájkarakter-rendszer alkalmazási lehetőségei a tervezési eljárásokban
6. A tájkarakter rendszer alkalmazása a hatósági eljárásokban
7. A tájkarakter rendszer alkalmazása a támogatási rendszerekben
8. A tájkarakter-elemzés kutatási jelentősége és tudományterületi kapcsolódásai
9. Tovább lépés irányai

A KUTATÁS ADAPTÁLHATÓ EREDMÉNYEI

A természetvédelem országos programja.

Adaptálható eredmények:

- **Definíciók**
- **Módszertan** – Tájkarakter Határozó
- **Adatbázis** – Tájkarakter Tudástár
- **Minőségi célkitűzések; védelmi, kezelési, fejlesztési javaslatok** – Kutatási jelentés, Tájkarakter Tudástár

tájkarakter

a természet arcai

A kutatás minden fázisában meghívtunk képviselőket a későbbi alkalmazás érintett csoportjaiból, akik reprezentálva az adott érintettségi kört, több alkalommal kifejthették véleményüket, javaslatokat tehetek a kutatással kapcsolatban.

A leendő alkalmazás érintett csoportjaiból meghívott szereplők a következő **alkalmazási területeket** nevesítették:

- **tervezés** – adatszolgáltatás, terv kidolgozása, véleményezés
 - **hatósági munka** – hatósági eljárás, adatszolgáltatás, véleményezés
 - **jogorvoslati eljárás**
 - **támogatáspolitiká** – kidolgozás, forráselosztás, felhasználás ellenőrzése
-
- egyéb (pl. **oktatás, kutatás, szemléletformálás**)

A leendő alkalmazás érintett csoportjaiból meghívott szereplők visszajelzése alapján a **tájkarakter-rendszer eszközt ad** többek között:

- **tervezők** széles köre (területrendezés, településrendezés stb.),
- **kormánytisztviselők**
(kiemelten a természetvédelmi igazgatásban dolgozó szakemberek),
- **önkormányzati igazgatásban** dolgozó szakemberek,
- **tájvédelmi szakértők,**
- **igazságügyi szakértők** részére.

A kutatás előrehaladásával párhuzamosan, a visszajelzésekkel összhangban megtörtént az alkalmazás részletes elemzése is.

A felhasználásnak négy iránya, területe jelölhető ki:

1. tervezés,
2. kutatás,
3. igazgatás,
4. szemléletformálás.

Több területi szinten jelennek meg a feladatok és ezek mindegyikét támogatják a tájkarakter rendszer adatai, így **az országos, a térségi (regionális, megyei és kistérségi), a települési és az egyedi létesítmények szintjét** is.

A TÁJKARAKTER RENDSZER ALKALMAZÁSÁNAK VÍZIÓJA

A természetvédelem országos programja.

Hosszú távú céljaink elérésének egymáshoz kapcsolódó és részben egymásra épülő lépései:

1. Az országos indikatív lehatárolások (tájtípusok, tájkarakter területek) minden döntési szinten elérhetővé válnak és az önkéntes alapú alkalmazás elindul.
2. Az Országos Tájkarakter Tudástár publikussá válik, interaktív térképen széles körben hozzáférhetővé válnak az adatok.
3. A kidolgozott módszertan (Tájkarakter Határozó) szerint megtörténik az egész országban a tájkarakter típusok és területek kistáj szintű azonosítása, a minőségi célkitűzések meghatározása.
4. A kistáji, illetve helyi szintű lehatárolások integrálódnak az Országos Tájkarakter Tudástárba, megtörténik az indikatív lehatárolások pontosítása.
5. Az Országos Tájkarakter Tudástárba további adatok (pl. leíró) kerülnek.
6. Az Országos Tájkarakter Tudástár tartalma elfogadott hivatkozási alappá, a hatósági munka döntéstámogatási eszközévé válik.
7. Az Országos Tájkarakter Tudástár megalapozza a környezetügyi szakpolitikát, a fejlesztéspolitikát, az ágazati terveket és a kapcsolódó támogatáspolitikákat.
8. Megindul az ökoszisztéma szolgáltatások tájkarakter egységekre vonatkoztatott elemzése.
9. A tájkarakter változás monitorozása elindul, tervezetté és rendszeressé válik.
10. Ötévente elkészül a *Hazánk Tájállapota* című jelentés.

tájkarakter

a természet arcai

A tájmonitoringnak, miként a tájkarakter azonosításának és jellemzésének is, lényegileg **két területi szintje különíthető el** és ez a két szint, a léptékből adódóan kijelöli az alkalmazható indikátorok körét.

1) Az **országos szintű monitoring** során **térinformatikai eszközökkel** elemezhető, **mennyiségi mutatókon** alapuló indikátorokra építhetjük a monitorozást. A monitoring **megkezdhető és javasoltan 5 éves gyakorisággal végzendő**.

- Ökoszisztéma Alaptérkép készítéshez kötötten
- Adathiányok megszüntetésével (úthálózat, ipari és kereskedelmi területek)

2) A **kistáji és helyi szinten** pedig ezeken felül a terepi felmérések révén, közvetlen megtapasztalás alapján nyert, **minőségi jellemzők változását is nyomon követhetjük**. Annak megfelelő ütemben mint az alapállapotot rögzítő vizsgálatok készülnek.

A tudáshiányok betöltésének, a részletes tájkarakter-elemzések folytatásának, illetve egyes feladatok koordinálásának a **Tájjobszervatóriumok** lehetnének a gazdái.

ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉGEK A TERVEZÉSBEN

A természetvédelem országos programja.

A kutatás eredményeit **a területi és települési tervezés minden szintjén szükséges adaptálni** (vö. NTA). Ebbe a körbe tartoznak az országos, a kiemelt térségi, megyei és települési tervek egyaránt (beleértve a **fejlesztési és rendezési terveket**, valamint a **településképi eszközöket** is).

Mivel a tájkarakter meghatározása is hierarchikus rendszert alkotva, több területi szinten történik, ez illeszthető az ugyancsak egymásra épülően kialakított tervezési rendszerhez.

A településrendezés és területrendezés során a tájkaraktert, az ökológiai adottságokat és a védettség célját megalapozott szakmai tartalommal bemutató vizsgálati anyag készítése, **tájkarakter alapú tájosztályozási rendszeren alapuló tájkarakter-védelem megvalósítása, a kedvező tájszerkezet kialakítását, a tájkarakter kedvező paramétereinek és a tájpotenciál komplex védelmét szolgáló övezeti szabályok alkotása, tájkarakter egységekre vonatkozó minőségi célkitűzésekből** következő területhasználati követelmények meghatározása. (NTA)

tájkarakter

a természet arcai

ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉGEK A STRATÉGIAI KÖRNYEZETI VIZSGÁLATBAN

A természetvédelem országos programja.

A tájkarakter esetleges módosításának / változásának vizsgálata - a jelenlegi fogalmi keretek mellett - leginkább a kumulatív hatások, vagy a környezeti elemek rendszereiben várható következmények kimutatásának keretében kaphat helyet.

A terv, program tájkarakterre való hatásának vizsgálata a tájkarakter nevesítésével egységessé és következetessé tehető.

tájkarakter

a természet arcai

A kutatás egyrészt

- **több ágazatot érintően felvázolta a legfontosabb alkalmazási területeket a jelenlegi szabályozási környezetben,** másrészt
- javaslatokat fogalmazott meg jogszabályok olyan **tartalmi bővítésére/pontosítására, amely a tájkarakter-elemzés során meghatározott védelmi, kezelési és fejlesztési javaslatok integrálását szolgálják.**
 - Természetvédelmi kezelési tervek
 - Vízyűjtőgazdálkodási tervek
 - Árvízi kockázatkezelés (ÁKK)
 - Erdőtervezés

Ezek a javaslatok mintát adnak a további alkalmazási lehetőségek feltárásához.

ALKALMAZÁSI LEHETŐSÉGEK HATÓSÁGI MUNKÁBAN

A természetvédelem országos programja.

Minden olyan esetben élhetünk *a tájkarakter vizsgálatának, a beavatkozás tájkarakter-módosító hatása vizsgálatának, és a megőrzésre érdemes tájkarakter védelmének felhatalmazásával*, ahol a tájjellegvédelem a szakkérdés részét képezi.

A kutatás eredményeit első lépésben azokban a hatósági eljárásokban lehet közvetlenül hasznosítani, ahol a jelenlegi szabályozási környezetben az eljárásban vizsgálati szempont a táj, a táj jellege.

A kutatás eredménye a szakkérdés vizsgálatát, így azon keresztül a hatósági döntés megalapozását és ezzel összefüggésben a döntés indoklásának alátámasztását segítheti azáltal, hogy a **jogszabályokban rögzített követelményeknek való megfelelés vizsgálatához szempontrendszerrel és sokrétű alapadatot szolgáltat, így a tényállás teljes körű tisztázását hatékonyabbá teheti.**

tájkarakter

a természet arcai

A kutatás feltárta, hogy a tájkarakter alapú tájtipizálási rendszer és a hozzá kapcsolódó minőségi célkitűzések rendszere hogyan integrálható:

- a Kohéziós Források;
- a Természetvédelmi források;
- az agrár- és vidékfejlesztési támogatások rendszerében.

A kutatás eredményei további kutatásokban hasznosulhatnak.

A kutatás feltárta, hogy az az **új megközelítés**, ami a tájkarakter elemzésének folyamatán átível várhatóan **hatást gyakorol a tudományos szemléletre** és eredményein keresztül visszahat más tudományterületek fejlődésére is.

Pl.

- Térbeli láttatást ad a térben nem gondolkodó szakterületeknek;
- Láttatja az organikusan alakuló és formálódó adottságokat;
- Kapcsolatokat teremt természettudomány és társadalomtudomány területei között;
- Rendszerszintű gondolkodást közvetít.

Tájegyzmény 6. cikk E. Végrehajtás
mindegyik Fél olyan eszközöket vezet be, amelyek elősegítik a tájak védelmét,
kezelését és/vagy tervezését.

- A tájkutatásban alapvető jövőbeli feladat a **szomszédos országokkal együttműködésben végzett tájkarakter elemzések megvalósítása**, annak érdekében, hogy a közigazgatási határokat az országhatár mentén is „**organikus/természetes**” határok váltsák fel a tájkarakter elemzés folyamatában.
- A részvételhez szükséges eljárások finomhangolása
Tájegyzmény 5. cikk c) „A Felek vállalják, hogy (...) kialakítják a **részvételhez szükséges eljárásokat a társadalom tagjai, a helyi és a regionális hatóságok, valamint más érdekelt felek számára**, amelyek érdekelték (...) tájpolitika meghatározásában és végrehajtásában;”

*...hogy élni tudjunk
a természet adta
lehetőségekkel*

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

tájkarakter

a természet arcai

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE